

İŞÇİLERİN YEMEK GİDERLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ HAKKINDA ÖZELLİKLI DURUMLAR

*SPECIAL ISSUES AS TO THE
TAXATION OF FOOD EXPENSES
OF EMPLOYEES*

Mustafa Serhat KOÇAK(*)

Harun Reşit İŞİTMEZ(**)

ÖZ

İşletmeler ile personel arasında gerek hizmet akdi esnasında gerekse de daha sonra varılan anlaşmalarla işletmeler tarafından personele yemek yedirme menfaati sağlanmaktadır. Bu menfaat yemeğin işyeri veya işyerinin müstemilatında sağlanması halinde işletmenin genel gideri olarak kabul edilmekte, işyeri dışında sağlanmakta ise belirli haddin altındaki kısmı gider olarak kabul edilmekte ve bu haddi aşan kısım personele verilen ücret olarak değerlendirilmektedir. Her iki durumda da gider olarak kabul edilen tutarın işletme tarafından yüklenilmesi ve yemek hizmeti dışarıdan sağlanıyorsa ödemenin bunlara yapılması ve işletme adına fatura edilmesi gerekmektedir. Bunun haricinde işletme tarafından personele verilen yemek parası, evinde kullanması için verilen erzaklar gibi menfaatler ise doğrudan ücret olarak kabul edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet erbabı, yemek hizmeti, net ücret, işletme genel gideri

ABSTRACT

Employees are provided food service by their employers either while signing work contracts or later. It is accepted as a general business expense if this benefit is provided within the business premises or outbuildings, if not, then to a certain amount it is regarded as an expense for the business, the exceeding part however is considered as a wage. In either way, the payment is expensed by the business and invoiced in the name of the business by the provider. Benefits provided apart from these, such as food assistance, are regarded as a wage.

Keywords: Worker, food service, net wage, business general expense

(*) Vergi Müfettiş Yardımcısı

(**) Vergi Müfettiş Yardımcısı

1- GİRİŞ

Her geçen gün teknoloji yoğun üretime geçiş yaygınlaşmaya devam etse de emeksiz bir teknolojinin üretimi sağlaması hala mümkün gözükmemekteyken; esas unsur olan personelin iâşe ve ibate giderleri de işletmelerin var oldukları ilk günde olduğu gibi bugün de yapılmaya devam etmektedir. Yüzyıllardan beri iâşe giderleri yapılıyor olsa da günümüzde personele verilen yemek veya yemek yardımı çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Kimi işletmeler hala işyerinde yemek verirken kimi işletmeler dışarıda yemek yemelerini sağlamakta kimisi de yemek ücreti veya ticket verme yolunu seçmektedirler. Her ne kadar hepsinin amacı personelin yemek ihtiyacını karşılamak olsa da vergi ve sosyal güvenlik kanunlarımız açısından vergi ve sosyal güvenlik kesintisi uygulanmasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Çalışmamızın konusunu işte bu farklılıklar, 2015 yılında uygulanacak olan hadler ve bu hususa ilişkin değerlendirmeler oluşturmakta; bu konuda uygulamanın boyutları açıklanmaya çalışılacaktır.

2- HİZMET ERBABINA İŞYERİNDE YEMEK VERİLMESİ

İşveren tarafından hizmet erbabına işyerinde veya işyerinin müstemilatında yani ofis, büro veya fabrika ve benzeri yerleri tamamlayan ortak kullanım alanlarında yemek yedirilmesi için yapılan giderler herhangi bir sınır olmaksızın gider olarak yazılabilir ve bu sebeple yüklenilen katma değer vergisi indirim konusu yapılabilir. Gelir Vergisi Kanununun¹ 40/2. maddesinde “*Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müstemilatında iâşe ve ibate giderleri..*” hükmüne yer verilerek işveren tarafından personele verilen yemeklere ilişkin giderler işletme gideri olarak kabul edilmiştir.

Yemeğin işyerinde veya işyerinin müstemilatında verilmesi kaydıyla, yemeğin işletme bünyesinde yapılmasının veya dışarıdan getirtilmesinin giderin kabulü ve katma değer vergisinin indirimi açısından bir önemi yoktur. Eğer yemek işletme bünyesinde yapılırsa yapımına ilişkin giderler ve kdv, dışarıdan getirtilirse yemek firmasının düzenleyeceği faturadaki bedel ve kdv’si indirim konusu yapılabilecektir. Ancak yemek servis hizmetlerinin kdv tevkifatına tabi olduğunun da unutulmaması gerekir.

Sosyal güvenlik primi açısından da değerlendirecek olursak hizmet erbabına yemek verilmesi aynı yardım hüviyetinde bir ücrettir ve 5510 sayılı Kanunun² 80’inci maddesi uyarınca aynı yardımlar prime esas kazanca dahil olmadığı için SGK primi hesaplanmasını gerektirmemektedir.

3- HİZMET ERBABINA İŞYERİNİN DIŞINDA YEMEK VERİLMESİ

İşveren personeline işyerinde veya müstemilatında yemek yedirmez ancak başka yemek firmaları ile anlaşır ve personelini oralara gönderirse, bu maksatla yapılan yemek masraflarının Gelir Vergisi Kanununun 23/8. maddesi gereğince çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedeli olarak 2015 yılı için³ 13,00 TL tutarında tespit edilen kısmı tevkifat yapılmaksızın gider olarak indirilebilecektir. Bu had kdv hariç olarak belirlenmiş olan sınırdır. Bu kapsamda, giderleştirilen tutara ilişkin KDV de indirim olarak dikkate alınabilecektir. Ancak bunun için yemek bedelinin hizmet erbabına değil yemek hizmeti veren firmaya yapılmış olması ve firmanın da işveren adına fatura düzenlemiş olması gerekmektedir.

¹ 06.01.1961 tarih ve 10700 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

² 16.06.2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

³ 30.12.2014 tarihli ve 29221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Maliye Bakanlığının 287 Seri No.lu Tebliği ile 2015 yılında uygulanmak üzere belirlenmiştir.

Personele işyeri veya müstemilatının dışında yedirilen yemeğin yukarıda belirtilen haddi aşan kısmı ise personele sağlanan net ücret olarak kabul edilecek, brüte iblağ edilerek stopaja tabi tutulacak ve işveren tarafından Gelir Vergisi Kanununun 40/1. maddesi gereğince ücret gideri olarak dikkate alınabilecektir. Ancak burada dikkat edilmesi gerekir ki ücret katma değer vergisine tabi olmadığından haddi aşan kısma isabet eden KDV indirim konusu yapılamayacak ve o da net ücret olarak kabul edilip brüte iblağ edilerek stopaja tabi tutulup ücret gideri olarak dikkate alınabilecektir. Fakat ücret gideri olarak dikkate alınan haddi aşan kısım aynı ücret kapsamında olduğundan 5510 sayılı Kanunun 80'inci maddesi uyarınca prime esas kazançta dahil edilmeyecektir.

4- HİZMET ERBABINA YEMEK FİŞİ (TİCKET) veya YEMEK KARTI VERİLMESİ

İşverenlerin bir bölümü günümüzde çalışanlarına yemek yemeleri için ticket veya yemek kartları vermektedirler. Ancak yemek kartı veya ticket verilirken söz konusu giderlerin ve buna bağlı katma değer vergisinin mükellef tarafından indirimi belge düzenine bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

İşletme, yemek verme hizmetini sağlayanlarla anlaşır; yemek verme hizmeti işverenin işyeri veya müstemilatında gerçekleşir; hizmet erbabına da burada yemek yemeleri için ticket veya yemek kartı verilmesi durumunda; mükellef yemek verme hizmetini sağlayan işletmenin düzenlediği fatura tutarının tamamını herhangi bir sınıra tabi olmaksızın gider olarak kaydedebilir ve katma değer vergisini indirim konusu yapabilir.

Şayet yemek kartı veya ticket ile personel işyerinin ve müstemilatının dışında yemek yerse ve yemek verme hizmetini sağlayan işletme bunu mükellefe fatura ederse; mükellef bu tutarın önceki bölümde belirtilen tutar kadarını doğrudan gider yazabilir ve buna isabet eden katma değer vergisini indirim konusu yapabilir. Ancak önceki bölümde belirtilen haddi aşan kısma isabet eden tutar ve katma değer vergisi net ücret olarak kabul edilip; brüte iblağ edilir ve stopaja tabi tutulur. Bu tutar ise yine Gelir Vergisi Kanununun 40/1. maddesi gereğince ücret gideri olarak kaydedilebilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu tutar ücret olsa da nakdi olmaması gereğince 5510 sayılı Kanunun 80'inci maddesi uyarınca prime esas kazançta dahil edilmeyecektir.

Her iki durumda da dikkat edeceğimiz üzere yemek tutarının mükellef tarafından yemek verme hizmetini sağlayan işletmeye ödenmesi ve karşılığında yine mükellef adına fatura düzenlenmiş olması şarttır. Aksine mükellef tarafından personele yemek yemesi için para verilir veya fatura mükellef adına değil de personel adına düzenlenirse bu bölüm hükümlerinden yararlanılması mümkün değildir.

Burada yine belirtmek gerekir ki yemek yemeleri için kendilerine verilen Sodexo, Multinet ve Ticket gibi yemek fişlerinin işçiler tarafından market ve benzeri yerlerde gıda dışı alışverişlerde kullanılması ihtimali olup; bu durumda hem bu harcamaların gider olarak kabul edilmesi hem de katma değer vergisinin indirimi mümkün değildir. Bu harcama sadece net ücret gibi düşünülüp brüte iblağ edilerek stopaja tabi tutulup ücret gideri olarak değerlendirilebilir. Dikkate şayandır; market ve benzeri yerlerin bu yemek fişleri karşılığında gıda dışı satışı yapması ancak gıda satışı yapılmış gibi belge düzenlemesi halinde market işletmeleri Vergi Usul Kanununun⁴ 359. maddesinde sayılan kaçakçılık suçunu işlemiş olacaktır ve tespiti halinde on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezası talebiyle yargılanacaklardır.

⁴ 10.01.1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

5- HİZMET ERBABINA YEMEK PARASI ADINDA ÖDEME YAPILMASI

Önceki bölümde belirttiğimiz üzere; işveren tarafından personele yemek parası verilmesi halinde bu paranın tamamı net ücret niteliğindedir. İşletme bu tutarı brüte iblağ ederek stopaja tabi tutmak kaydıyla ücret gideri olarak dikkate alabilir.

Nakden yapılan bu ödeme sosyal güvenlik kesintisine de tabidir fakat 5510 sayılı Kanunun 80'inci maddesinin 1'inci fıkrasının b bendi uyarınca personele ödenen yemek paralarının, fiilen çalışılan gün sayısı dikkate alınarak günlük asgari ücretin %6'sına tekabül eden kısmı sigorta priminden müstesnadır.⁵

Yine benzer olarak işveren tarafından personele işyerinin ve müştemilatının dışında örneğin evinde yemesi için verilen yiyecek malzemeleri de giyecek, yakacak malzemeleri gibi personele sağlanan menfaat olarak değerlendirilecek ve bu malzemelerin kdv dahil değeri net ücret olarak kabul edilip brüte iblağ edilerek stopaja tabi tutulacak ve işverence gider olarak kaydedilebilecektir.

Ancak işyerinde yemek çıkmadığı zamanlarda çalışanların evlerinden yemek getirmeleri karşılığı gıda ve ihtiyaç maddesi satın alınması için verilen market ve erzak çeklerinin Gelir Vergisi Kanununun 23/8'inci maddesi kapsamında istisna olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, verilen çek tutarının tamamının ücret olarak değerlendirilmesi ve söz konusu tutar üzerinden 94/1'inci maddesi kapsamında tevkifat yapılması gerekmektedir. Bu tutarın kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınması da mümkündür.⁶

6- HİZMET ERBABININ İŞ SEYAHATI ESNASINDA veya MİSAFİRLER İLE YAPILAN YEMEK GİDERLERİ

Gelir Vergisi Kanunu 40/1. maddesinde *"Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin..."* gider yazılması esası kabul edilmiştir. İşte temsil giderleri bu maddedeki genel giderlerin bir cüz'üdür. Yine söz konusu kanunun 40/4. maddesinde *"İşle ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri"* seyahat maksadının gerektirdiği süreyle sınırlı olmak kaydıyla gider olarak dikkate alınabileceği belirtilmiştir. Bu meyanda belirtmek gerekir ki bu masrafları yapan kişi veya kişilerin işletmenin personeli olması halinde de durum değişmeyecektir. Bu sebeple işle ilgili bir seyahatte personelin yediği yemek herhangi bir sınıra tabi olmaksızın, personelin işletmenin misafirleri ile yemek yemesi halinde de aynı şekilde bir sınıra tabi olmaksızın ancak yemek faturasının işveren adına düzenlenmiş olması kaydıyla yapılan fatura tutarı gider olarak kabul edilecek ve katma değer vergisi indirim konusu yapılabilecektir.

Fakat genel bir ifadeyle belirtmemiz gerekir ki bu masrafların indirimini kabul ederken harcamaların bazı şartları sağlaması gerekmektedir. Şöyle ki seyahat ve ikamet giderleri ile temsil ve ağırlama giderleri ticari kazancın elde edilmesi veya idame ettirilmesi ile doğrudan ilgili olmalı, yapılan bu harcamalar giderin yapılma amacını aşmamalı ve açıkça açıklanabilir ve kabul edilebilir ve ticari kazançla illiyet bağının gerektiğinde ispatlanabilir olmalıdır.⁷

⁵ Mehmet Maç, Personel Yemek Giderleri, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Mart 2014, Sayı 123

⁶ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 13.07.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 61-965 sayılı Özelgesi

⁷ Yılmaz Özbalcı, Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Oluş Yayıncılık, Aralık 2010, s.413

7- DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

İşletmeler tarafından personele yemek yedirilmesi halinde;

- Yemeğin kim tarafından sunulduğuna bakılmaksızın; işyerinde veya işyerinin müstemilatında verilmişse buna ilişkin harcamalar işletmeler tarafından gider olarak kabul edilebilir ve katma değer vergisi indirim konusu yapılabilir,
- Yemek işyeri veya müstemilatında değil de civar lokanta veya benzeri yerlerde yenilmişse, ödemenin işletme tarafından doğrudan yemek verme hizmetinde bulunanlara yapılması ve faturanın işletme adına düzenlenmesi kaydıyla 2015 yılı için günlük 13,00 TL'ye kadar olan kısmı işletme tarafından gider olarak dikkate alınabilir ve buna isabet eden katma değer vergisi indirim konusu yapılabilir. Ancak bu tutarı aşan kısmı ve katma değer vergisi personele ödenen net ücret olarak dikkate alınır ve brüte iblağ edilerek stopaja tabi tutulur ve ücret gideri olarak indirilebilir,
- Personelin iş seyahati esnasında veya işletme misafirleri ile yediği yemeğe ilişkin harcamalar ise yine seyahat ile temsil ve ağırlama gideri gibi faturanın işletme adına düzenlenmesi ve ilgili mevzuata uygun olması kaydıyla herhangi bir sınıra tabi olmaksızın gider olarak dikkate alınabilir ve katma değer vergisi indirim konusu yapılabilir,
- Personele verilen yemek paraları, erzak ve benzeri şekilde sağlanan menfaatler ise net ücret olarak kabul edilmeli ve vergisel ödevler yerine getirilerek ücret gideri olarak kaydedilebilir,
- İstisnaya tabi olmayan ve ücret olarak kabul edilen yukarıda sayılan ödemelerden aynı olanlar sosyal güvenlik kesintisine tabi değildir. Nakdi olarak yapılan yemek parası ödemesinin ise çalışmamızın 5. bölümünde belirtildiği üzere istisnayı aşan kısmı sadece kesinti uygulanacak prime dahil olacaktır.

KAYNAKÇA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 287 Seri No.lu Gelir Vergisi Kanunu Genel Tebliği
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 13.07.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK 61-965 sayılı Özelgesi.
- MAÇ, M. Personel Yemek Giderleri, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Mart 2014, Sayı 123.
- ÖZBALCI, Y. Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları, Oluş Yayıncılık, Aralık 2010.